

«Vi står jo i det sammen»

FAMILIER SOM ERFARER SPILLEPROBLEMER

TRUDE KLEVAN

FOU AVDELINGEN AKERSHUS UNIVERSITETSSYKEHUS OG UNIVERSITETET I SØR-ØST NORGE

Jeg føler at det er veldig tabu. Og veldig sånn skam. Jeg kjenner jo at det er noe som jeg er veldig flau over på hans vegne, at han har gjort det. Jeg tenker det er litt sånn lettere å si at noen er psykisk syk, enn hvis du misbruker alkohol eller enda verre, det der med spilling.

Å gi tallene farge

- Ca. 23 000 personer har alvorlige pengespillproblemer.
- For hver person med spilleproblemer påvirkes 2-6 nærstående i betydelig grad.
- Mange er mindreårige barn.
- Spilling i risikozonen (93 000 personer) kan også ha store konsekvenser for familien og ikke minst barna
- Problemspilling påvirker økonomi, helse, og relasjoner.
- Gjennom to kvalitative forskningsstudier har vi belyst erfaringene til familiemedlemmer knyttet til hverdagsliv, levekår og hjelpen de har mottatt.

«Det går på en måte aldri over»

En kvalitativ undersøkelse av hverdagserfaringer og levekår i familier med spilleproblemer

Trude Klevan, Vibeke Krane og Bente M. Weimand
Akershus Universitetssykehus og Høgskolen i Sørøst-Norge

RAPPORT IS-2744

Pårørende til personer med spilleproblemer - del 1

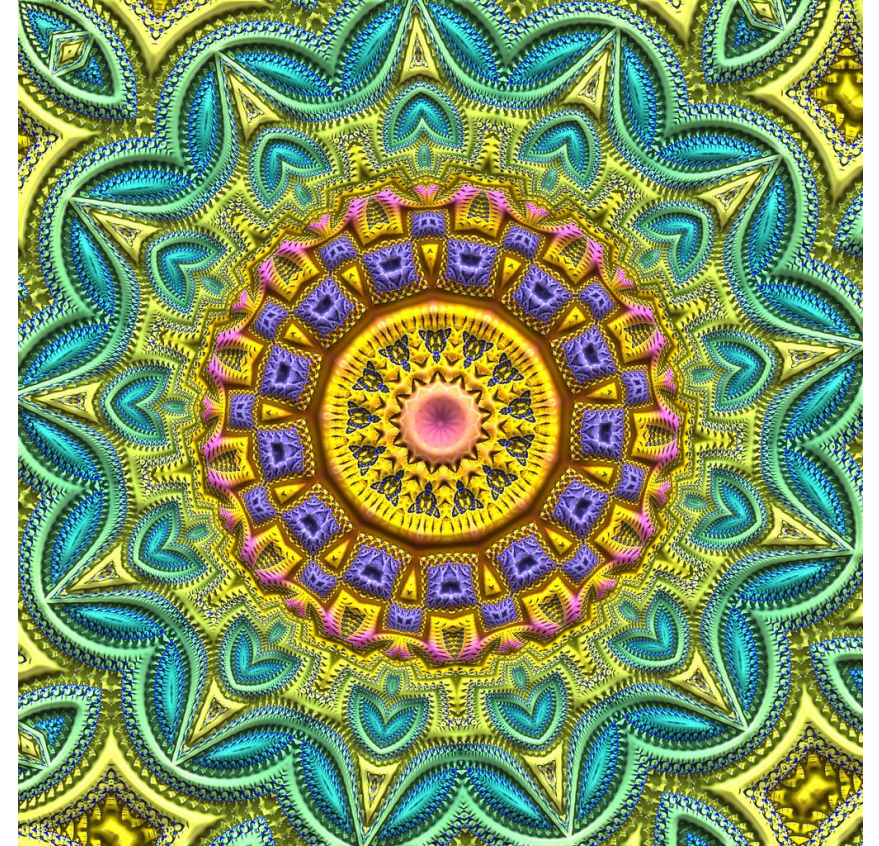
Hensikt:

Undersøke hverdagserfaringer og levekår i familier med spilleproblemer.

- Studie finansiert av Helsedirektoratet
- Gjennomført i 2017-2018 av FoU avdelingen psykisk helsevern, Akershus Universitetssykehus (Ahus) og Universitetet i Sørøst-Norge (USN)
- Samarbeid med Spillavhengighet Norge og Blå Kors

Metode og deltagere

- Kvalitativ studie: utforske erfaringer og mangfold
- Utvalg besto av 12 pårørende:
 - 3 unge (“barn av”) i alderen 17-22 år
 - 9 partnere (kvinner)
- Dybdeintervjuer med fokus på å belyse kjente levekårs kategorier og *hvordan* levekår kan oppleves

[Dette bildet](#) av Ukjent forfatter er lisensiert under [CC BY-NC](#)

Hverdagserfaringer og levekår i familier med spilleproblemer

Arbeid og skole

Familie og sosiale relasjoner

Helse (psykisk og fysisk)

Trygghet og sikkerhet

Ressurser og rettigheter

Økonomi og bolig

Støtte og oppfølging

Mestring

Støttende arenaer

Rolleforskyvning i familien

Familie og nettverk som støttespillere

Skam og skyld i relasjonene

Diffuse helseplager

Utfordring med daglig fungering

Emosjonell utrygghet

Trusler og aggresjon

Materiell utrygghet

Mangel på økonomiske rettigheter

Manglende beskyttelse mot spillereklame

Økonomi i hverdagen

Langsiktig økonomi

Usikker bosituasjon

Mottatt hjelp og støtte

Ønsker og behov for støtte

Kontroll over økonomien

Involvere nettverk

Ansvar, lojalitet og samhold

Styrke, sinne og protest

Utfordringer

Penger, bolig, relasjoner og helse – levekår som levde erfaringer

Barna vet at pappa kan en ikke alltid stole på med penger. For det har de jo opplevd selv, at penger, bursdagspenger og lommebøker har blitt borte.

Altså, hvis du står der uten bolig og med utkastelse i hånda, og har tre små barn, hvor skal du snu deg, hvem skal du spørre? Hva skal du gjøre? Altså, det er så mye, mye større, det er som et fjell.

Det har vært tøft for ungene, det har tøft for meg, det har vært tøft for ham. Og maktforholdet i forholdet.. Det er faktisk et maktforhold. Vi er ikke jevnbyrdige lenger.

Moren min har vært lei seg og sånne ting. Og hun begynte å ta sånne tabletter for det, og det påvirker jo selvfølgelig oss da. At, ja, mamma er lei seg, hvorfor er hun det. Også lurer man jo, hva jeg kan gjøre med det

Funn fra del 1 oppsummert

- Spilling hos en av de voksne har stor innvirkning på hverdagsliv og levekår
- Barnas levekår påvirkes negativt både i et nåtids og et fremtidsperspektiv
- Selv om spillingen opphører preger konsekvensene familiene på ulike sett i lang tid
- Generelt lite kunnskap om spilling
- Mye skam knyttet til spilling og til å være pårørende av en «spiller»
- Mangel på gode tiltak og vanskelig å finne frem til hjelpen
- Få tiltak med familiefokus
- Tiltak rettet mot barna er ikke-eksisterende

Anbefalinger

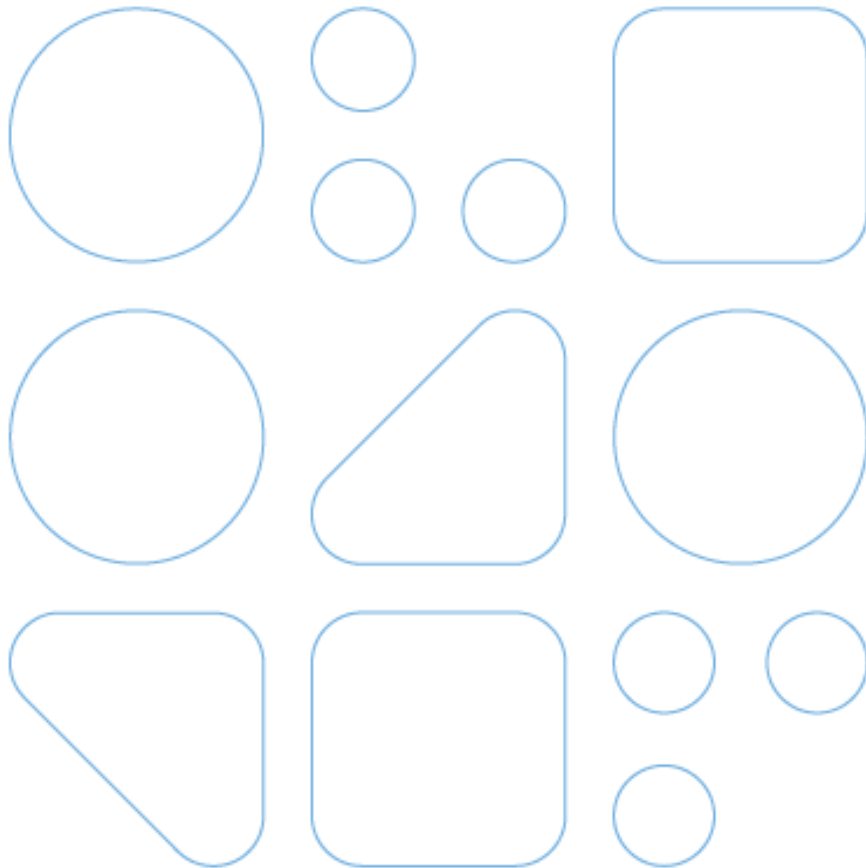
Hjelp til familiene bør ha en bredere tilnærming og særlig rettes mot fire hovedområder:

- Hjelp med det praktiske og økonomiske
- Hjelp med behandling av spilleren
- Hjelp med familie, relasjoner og samfunnsdeltakelse
- Økt kunnskap om spilleproblemer og spilleavhengighet

«Vi står jo i det sammen»

En kvalitativ undersøkelse om virksom hjelp til familier med spilleproblemer

01.09.2024

Studie 2

- Finansiert av Helsedirektoratet
- Gjennomført av FOU-avdelingen, psykisk helsevern ved Akershus Universitetssykehus (Ahus) i 2022-2023
- En oppfølging av studien om hverdagsliv og levekår i familier med spilleproblemer fra 2018.

Hensikt: Utforske hvilken hjelp familiene til personer med spilleproblemer har fått og hva som erfares som virksom hjelp sett i ettertid fra de pårørendes perspektiv.

Metode og deltagere

- Kvalitativ studie
- Intervjuer med 11 pårørende som alle hadde erfaringer med spilleproblemer i familien (8 partnere og 3 voksne barn av person med spilleproblemer, alle var kvinner)
- 10 av de 11 oppga at spillingen ikke lenger pågikk
- Tre av deltagerne var også med i forrige studie
- Analysert ved bruk av tematisk analyse

Dette bildet av Ukjent forfatter er lisensiert under [CC BY-SA-NC](#)

Funn

Kunnskap og informasjon

1)«Å forklare», 2)«Å forstå», 3)«Å være pårørende» og 4) «Kunnskap om hjelpetilbud og praktiske råd»

Relasjoner og kommunikasjon i familien

1) «Tillit og tvil», 2) «Knuste drømmer», 3)«Rolleforskyvning og ubalanse», og 4) «Hverdagslivet i familien»

Behovet for et «eget rom»

1) «Deling og fellesskap», 2) «Å få det ut» og 3) «Å bli anerkjent»

Kunnskap og informasjon handler oppsummert om å...

- Familien trenger forklaringer så tidlig som mulig – betydning for den videre prosessen med å forholde seg til spilleproblemene og dens konsekvenser
- Sentralt at fastleger har denne kunnskapen og kan formidle den på en lettfattelig måte.
- Trenger også mer utdypende kunnskap og informasjon for å forstå spillings natur og hvordan det virker inn på deres nære.
- Hjelpeapparatet må ha kunnskap om pårørende (voksne og barn) og deres behov og utfordringer.
- Profesjonelle hjelpere og andre som møter familier må ha kunnskap om spilleproblemer, hjelpetilbudene og praktiske ordninger som finnes.

Kunnskap og informasjon

Å forklare:

Og første gangen du står i noe sånt som det her så er du kanskje veldig uvitende da. Jeg føler kanskje at informasjonen om det med spillavhengighet kunne jeg ha fått i større grad, for å forstå på en måte sykdommen hans da... hva den gjør med en person.

Å forstå:

Jeg hadde nok hatt bruk for det da jeg var mindre, på en måte forstå hvorfor hun gadd å bruke penger på noe som ikke ga noe, å forstå den her «kaste penger ut av vinduet logikken», for den forsto jeg ikke... Bare at legen kunne gitt hjelp på en måte, at det her skjer ikke fordi hun har lyst, men fordi hun må, det hadde kanskje vært fint da jeg var mindre, da hadde jeg kanskje forstått litt...

Kunnskap og informasjon

Å være pårørende

Det var aldri noe snakk om hvordan jeg hadde det, det var aldri noe fokus på familien. Det kan jo hende det var fordi jeg ikke var så gammel, jeg var jo et lite barn.

Kunnskap om hjelpetilbud og praktiske råd

Jeg hadde fått tips fra en i Spillavhengighet Norge som sa til meg, du må ta kontroll over økonomien, for det er sånne elementære ting som man må gjøre for å bygge opp tillit igjen.

Relasjoner og kommunikasjon handler oppsummert om å...

- Spillingen rokker ved den grunnleggende tilliten i nære relasjoner
- Tvil og mistillit kan prege relasjonene i lang tid, gjenoppbygging tar tid.
- Relasjonelle og økonomiske konsekvenser har stor innvirkning på drømmer og planer for fremtiden.
- Mangel på penger er en konstant påminnelse om svik.
- Rolleforskyving er en alvorlig konsekvens av problemspilling som kan prege familien i lang tid.
- Hjelp fra noen med kompetanse på hvordan spilling påvirker tilliten i familien er vesentlig

Relasjoner og kommunikasjon i familien

Tillit og tvil

Så det tror jeg nok er det mest spesielle, som særpreger det med å være pårørende. Hvor vondt og vanskelig det er, når den som står deg nærmest har brutt den tilliten så enormt. Også tar det lang, lang tid å bygge opp tillit - også er det bittelitt som skal til for å bryte den ned igjen.

Knuste drømmer

Det som plager meg mest, er det at når du møter folk i dag, sånn som samboeren min og familien hans, eller møter venner og familiene deres, og du ser hvordan det en kan kalle en vanlig mor skulle ha vært ... det er det som er det verste (...) Jeg er litt sånn små-misunnelig på en måte, skulle bare ønske det var noe av det jeg av og til også opplevde.

Relasjoner og kommunikasjon i familien

Rolleforskyvning og ubalanse

Den som er spilleren føler seg ikke likeverdig i en periode, det tror jeg vi er et klassisk eksempel på, at jeg ble en mor i den perioden, for det var jeg som skulle fikse alt, så det synes jeg er litt synd å tenke tilbake på nå. Jeg tenker at jeg ikke burde tatt den rollen, men jeg er veldig usikker på hvor vi hadde vært i dag hvis jeg ikke hadde vært veldig «på». Det var en trygghet for meg, men samtidig veldig belastende å være den som måtte overta all økonomien og prøve å rydde opp i ting

Hverdagslivet i familien.

Av og til så hadde vi masse mat og alt var helt supert fordi hun hadde vunnet eller lignende og andre dager var det minimalt med mat, det var naturligvis konsekvenser av at hun hadde spilt. Jeg er liksom vant med jul da, vi hadde aldri julegaver, det hadde hun ikke råd til.»

«Et eget rom» handler oppsummert om å..

- Felleskap med andre som har lignende erfaringer kan bidra til å dempe skam og er viktig for både voksne og barn
- Utveksling av erfaringer med likesinnede gir kunnskap og kan bidra til håp.
- Viktig å ha arenaer der man kan slipper «å holde tilbake» og der man ikke trenger å være flink og støttende
- Pårørende har behov å bli anerkjent for innsatsen de gjør.
- De gode historiene må også trekkes frem!

Behovet for «et eget rom»

Deling og fellesskap

Det er krevende å være pårørende. Det å bare gå i et rom selv om jeg ikke har møtt de personene før, å dele liksom hva jeg står i og bli møtte med, liksom at ok, dette skjønner vi. Vi har vært der. Det var bare så godt.

Å få det ut

Jeg er med som pårørende og det er supert. Når det ikke er noen spillere der så synes jeg det er bra for å kunne dele de selviske tankene man har. Man er, for å være ærlig, bitter for det.. hvem er det liksom som gjør at vi ikke kan bo større..

Å bli anerkjent

Det må trekkes mer frem de gode historiene, de sakene som kan vise til at man klarer å komme seg gjennom det her, klarer å stå sammen.. Så sant pårørende blir involvert i prosessen og får ta del, så er jeg helt overbevist om at har vi klart å gå gjennom det her, så klarer vi masse.

Oppsummering og forslag til tiltak

Familieliv og relasjoner

- Kompetanse i hjelpeapparatet på hvordan spilling påvirker relasjoner, roller og tillit i familien
- Behov for tiltak som kan bidra til gjenopprette rollebalanse og tillit

Kunnskapsutveksling og kompetanse i helsetjenestene

- kunnskap om pårørende og deres behov og utfordringer
- Voksne og barn som pårørende har både sammenfallende *og* ulike behov, som må adresseres.
- inkludere pårørendes kompetanse

Systematisk oppfølging og støtte

- tilgjengelige tilbud uavhengig av geografi
- selvhjelpsgrupper viktig tilbud som kan støtte over tid
- tilbud til familien som helhet
- kunnskap må inn i utdanningene og i arbeidslivet

A close-up, profile view of a woman with dark, wavy hair, looking out of a window. The window has light-colored blinds, and the background outside is a bright, slightly hazy sky. The image has a soft, slightly desaturated color palette.

Takk for oppmerksomheten!

tkl@usn.no
